

KERÄILIJÄN TUNNUSTUKSIA

Jyrki Vainio

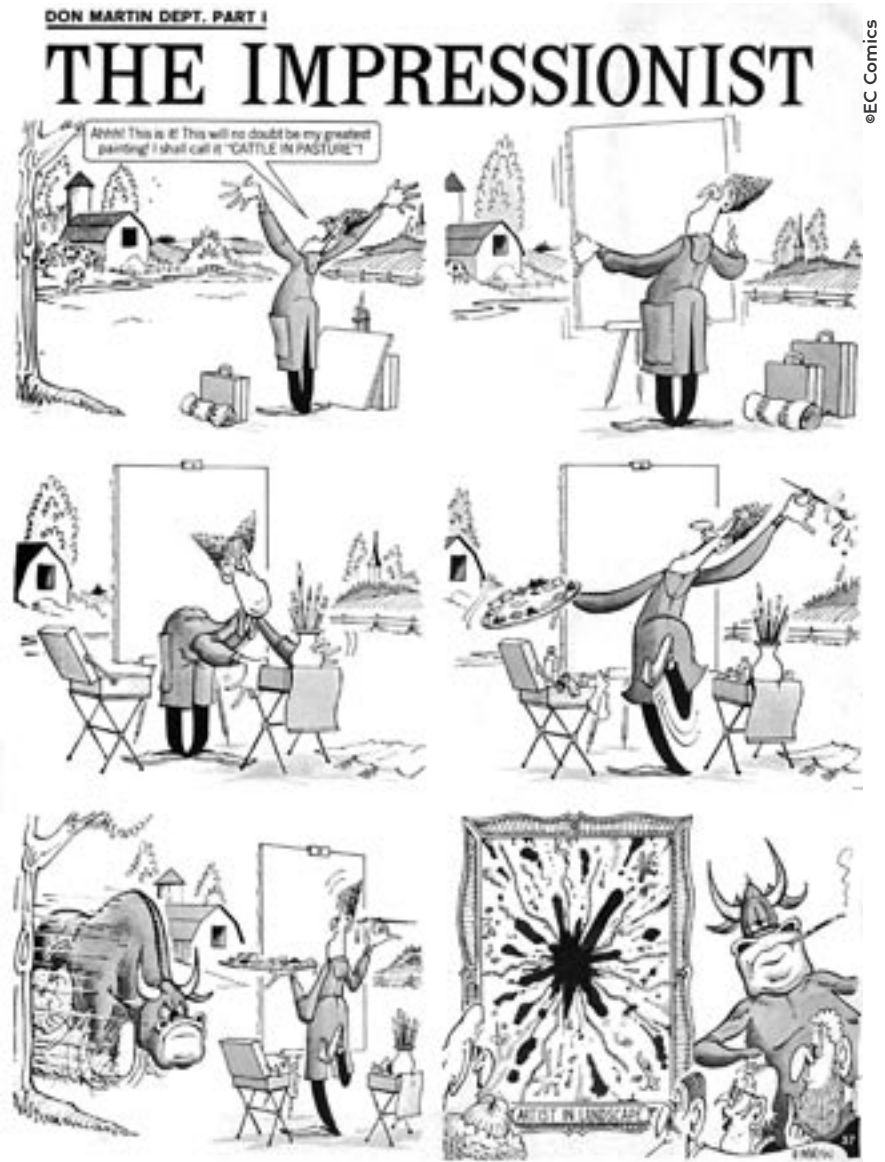
Don Martin ja Duck Edwing - Dhzwing ja kääk!

MADin tunnetuin yksittäinen taiteilija oli tietenkin Don Martin (1931—2000). Häntä minulla ei koskaan ollut tilaisuutta tavata, sain vain häneltä postitse nimikirjoituksen vastauksena yhteen ensimmäisistä lähettämistäni fanikirjeistä. Eri ihmisiltä olen kuitenkin kuullut hänestä joitakin tarinoita. Niissä mielipiteet tuntuvat aina yhtenevän kahdesta asiasta: Don oli hyvin mukava ihminen - mutta hänen toinen vaimonsa (joka sai aikaan Martinin lähdön MADista) puolestaan erittäin epämunakava.

Sähköpostitse Martinin kuoleman aikoihin jututtamani Don ”Duck” Edwing (s. 1934) kertoi, että 1960-luvulla Martin oli kokenut jonkinlaisen burnoutin vitsien kirjoittamisen suhteen. Tämän jälkeen suuri osa hänen jutuistaan oli toisten, esimerkiksi Edwingin itsensä haamukirjoittamia. Kun asiaa tarkemmin ajattelee tämä ei tunnu ollenkaan yllättävältä: Martinin piirroksissa alkoi esiintyä paljon vankiloita ja kidutuskammioita, Duck Edwingin kestoaiheita.

Martinin viimeisinä MADin aikoina ja tämän siirtyessä kilpailevaan Cracked-lehteen 90-luvun vaihteessa tämä käytti avustajaa myös piirroksissa. Tällöin Bruce Bolinger toimi hänen kuviensa anonymina tussaajana.

Sergio Aragonés kertoo myös kirjoittaneensa Martinille juttuja. Hän hämmästelee lehden toimituspolitiikkaa, jonka mukaan vitsinkirjoittajat saivat nimensä näkyviin silloin, kun juttu ilmestyi lehden takakannessa värillisenä, mutta eivät silloin, kun sarjat ilmestyivät lehden sisällä mustavalkoisina.

Don Martin. Taiteilija osana maisemaa.

Martin oli, muista MADin piirtäjistä poiketen, saanut klassisen kuvataidekoulutuksen. Aragonés sanoo, ettei Martin koskaan pitänyt itseään vitsinkirjoittajana, vaan piirtäjänä ja kuvittajana. ”Hän olisi varmaan mieluiten halunnut tehdä omalla tyyllillään pilaversioita vanhoista klassisista taideteoksista”. Tämänkaltaisia pilajuttuja hän sitten myöhemmin toteuttikin.

Aragonés kuvailee Martinia hyvin hiljaiseksi mieheksi, jolla oli paksut silmälasit. ”Kun Donin kanssa puhui, niin silloin todella täytyi puhua kahden ihmisen edestä. Hän varmaan itse tykkäsi pitää itseään jonkinlaisena vanhana beatnikinä. Martin kiinnitti huomiota pukeutumiseensa ja poltteli silloin tällöin ruohoa”.

Eikä, olisiko muka hänen piirroksensa perusteella voinut arvata moista?

Will Elder – pikkutuhmaa pieteetillä

Niin ikään pelkän kirjekontaktin varassa oli myös yhteyteni Will Elderiin (1921—2008), Harvey Kurtzmanin pitkäaikaiseen työpariin ja yhteen MADin ensimmäisistä taiteilijoista. Kirjoitin hänelle joskus 1990-luvun loppupuolella. Hän ansaitsee kuitenkin oman mainintansa, sillä enemmän kuin kenestäkään muusta madilaisesta, Elderistä kerrotaan toinen toistaan uskomattomampia tarinoita.

Elder oli paitsi äärimmäisen huolellinen ja pikkutarkka piirtäjä, myöskin kova järjestämään käytännön piloja.

Molemmat ominaisuudet yhdistyvät kertomuksessa, jossa eräs kollega kertoo käyneensä Elderin työhuoneella 1950-luvulla. Piirtopöydän vieressä oli maa-

Barbarella, who? Niin tai näin, ulkoava-ruus tarvitsee silti naisen.

lausteline, jossa oli huolellisesti tehty metsämaisemaa esittävä maalaus. Kun kollega oli muutamaa kuukautta myöhemmin syksyllä käynyt Elderin luona uudelleen, sama maalaus oli telineessä yhä - mutta metsämaiseman puiden lehdet olivat varisseet maahan ja oksat olivat paljaina.

Toinen tarina kertoo Elderin uran myöhemmästä vaiheesta, jolloin hän teki Kurtzmanin kanssa neliväristä Little An-

nie Fanny -sarjaa Playboy-lehteen. Siihen nähden, että julkaisijan huomioon ottaen kyseessä ennen muuta oli sarja isopovisesta pin-up-tytöstä, sitä piirrettiin ja maalattiin uskomattoman pedantisti. Kurtzman teki kuvakäsikirjoituksesta lukuisia eri versioita, viivapiirroksina tehdyistä leiskoista maalattuihin värisommitelmiin asti. Elder väritti kuvia hyvin pikkutarkalla akvarelliteknikalla, jossa lukemattomien värikerrosten kautta tuotettiin huolellisia liukuvärieffektejä.

Usein maalausten toteutukseen tarvittiin kollegoiden apua. Vuorollaan mukana olivat niin Jack Davis kuin Al Jaffeekin, lyhyen aikaa myös Frank Frazetta. Kerran Annie-tarinan viimeistely oli jäänyt erityisen viime tintaan, joten hälytettiin kaarti kavereita apuun ja varattiin hotellihuone työtilaksi. Kukin otti yhden sivun työn alle ja niitä kierrätettiin sylistä syliin.

Jossakin vaiheessa joku piirtäjistä alkoi epäillä, että edessä oleva sivu alkoi näyttää tutulta. Kovasti tuntui siltä, että se oli jo kertaalleen tehty aiemmin. Työskentelyketjua seurattiin taaksepäin, kunnes löydettiin Will Elder - vessasta lavuaarin äärestä pesemässä mielestään epäonnistuneita ruutuja pois.

Vaatimattomaan kirjeseenikin Elder vielä 1990-luvulla vastasi pikkutarkalla nelivärisellä kuvalla: vain hivenen käyntikorttia isommalla potretilla Little Annie Fannysta, joka on piirretty hiusterällä ja väritetty vesiväreillä (ks. Sarjainfo 144).

Mort Drucker - elokuvaistraastaja

Karikatyrimestari Mort Druckeria (s. 1929) olen yrittänyt jäljittää useampaan kertaan eri reittejä pitkin. Henkilökohtaisesti en ole häntäkään tavannut, rosin jutellut kerran hänen kanssaan pikaisesti puhelimesta. Mielenkiintoista tässä jäljityksessä on ollut se, että olen saanut eri ihmisiltä hänestä hyvin erilaisia lausuntoja.

Kurtzman ja Elder: Little Annie Fannie. Maalaustaiteen parissa tässäkin.

MAD FOLLIES 2
ART FOR MARCH 26

T. WILLIAMS

Tennessee Williams by Mort Drucker.

sempiä kuin harmaat ja kaikki ovat joka tapauksessa vähintään keski-ikäisiä.

Sy Barry piti hyvin lämminsanaanen puheenvuoron muistellen sakkiiin kuulunutta piirtäjä Al Scadutoa, joka oli hiljattain kuollut. Samalla tehtiin saldoa laajemmasta piirtäjäpiiristä: lahden toisella puolella, Connecticutissa Punasulan piirtäjä Mel Casson oli kuollut juuri edellisellä viikolla. Samaten Family Circus-sarjan piirtäjän Bil Keanen vaimo...

Yritin kysyä, mahtaneeko Mort Drucker olla tulossa paikalle, sillä häntä ei vielä näkynyt.

”En usko”, kuului vastaus. ”Hänen vaimonsa on ollut hyvin sairaana...”

Long Islandin piirtäjäjärjestö ei siis suorastaan uhkunut elinvoimaa. Mutta poislähtiessämme (anteeksi sanamuoto) minut ohjattiin puhumaan John Reinerin kanssa, joka oli ”vasta” viisikymppinen (s. 1956). Hänet tiedetään Druckerin hyväksi ystäväksi ja entiseksi avustajaksi. Nykyisin Reiner piirtää Bunny Hoestille strippisarja Agathaa sekä yksiruutuista pilakuvasarjaa The Lockhorns. (Molemmat sarjat loi Bill Hoest, joka kuoli syöpään 1988. Vaimo Bunny jatkoi miehensä työtä.)

Jätin Reinerille kirjan, johon olen kerännyt vanhojen madilaisten omistuskirjoituksia. Kului miltei vuoden päivät kunnes sain sen paluupostissa takaisin Mort Druckerin nimikirjoituksen kera.

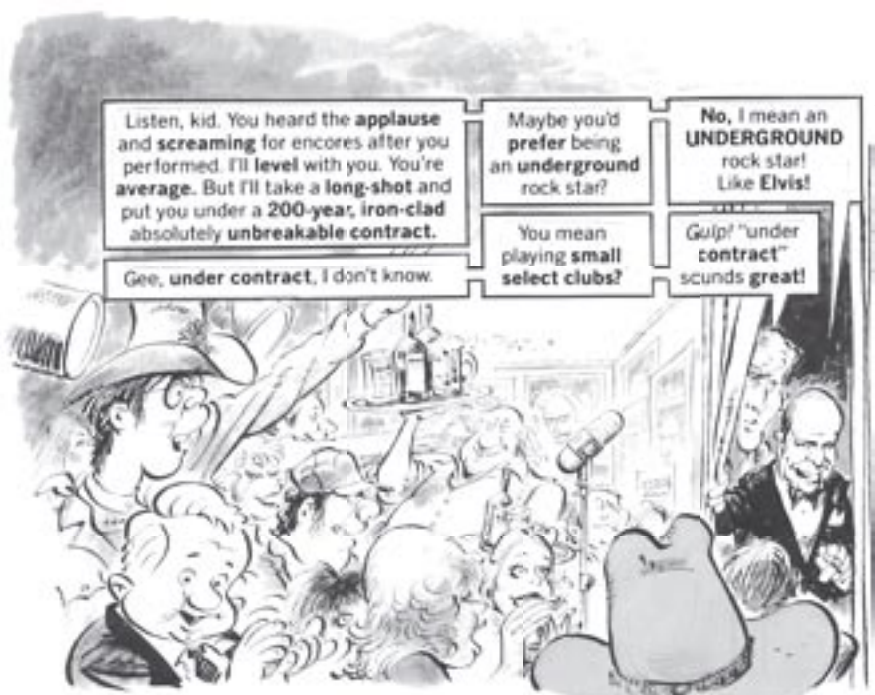
Tuona aikana vielä kaksi muuta vanhaa berndttoastilaista piirtäjää, Creig Flessel ja Frank Springer, oli ehtinyt kuolla.

Sy Barry kertoi, että Mort on hänen hyvä ystävänsä ja oikein mukava tyyppi. Molemmat piirtäjät asuvat New Yorkin Long Islandilla ja ovat olleet aktiivisia alueen piirtäjien yhteistoiminnassa.

Jerry Dumas puolestaan luonnehti Druckeria aika hankalaksi kaveriksi. Hän kirjoitti Druckerille 1980-luvulla poliittikan maailmaan sijoittuvaa strippisarjaa nimeltä Benchley (1984–1986). Yhteistyö ei kuitenkaan sujunut kovin hyvin ja projekti jäi lyhytikäiseksi.

Näin ollen Barry tuntui varmemmalta johtolangalta Druckerin tavoittamiseksi. Long Islandin piirtäjillä on oma yhteisönsä, joka on kokoontunut lounastamaan yhdessä kerran kuussa yli neljänkymmenen vuoden ajan. Mukana olleen piirtäjä Walter Berndtin (1899–1979) mukaan porukkaa kutsutaan ”Berndt Toast Gangiksi”. Barry kutsuikin minut lounaalle mukaan.

Monet muutkin tapaamani tekijät ovat olleet vanhoja, mutta Long Islandin tapaamisessa tunnelma oli jo suorastaan kalmainen. Valkoiset hiukset ovat yle-

Druckerin ruutu MADistä, jossa vilahtaa hänen Jerry Dumasin kanssa tekemänsä strippisarjan päähenkilö Benchley.